

414de concert
Woensdag 11 januari 2023
20.00 uur

Christian Poltéra
cello
Ronald Brautigam
piano

Grote Zaal
Deventer
Schouwburg

Culturele
ANBI

PROGRAMMA

Johannes Brahms (1833–1897)
Cellosonate nr. 1 in e, op. 38 (1862-1865)

Allegro non troppo
Allegretto quasi Menuetto
Allegro — più presto

Julius Röntgen (1855–1932)
Cellosonate nr. 1 in Bes, op. 3 (1872–73)

Allegro moderato
Romanze. Andante con moto
Allegro

——— PAUZE ———

Johannes Brahms
Cellosonate nr. 2 in F, op. 99 (1886)

Allegro vivace
Adagio affettuoso
Allegro passionato
Allegro molto

Christian Poltéra studeerde bij Nancy Chumachenco, Boris Pergamenschikow en Heinrich Schiff. Hij ontving in de beginjaren van zijn carrière, in 2004, de Borletti-Buitoni Trust Award en was BBC New Generation Artist. Hij soleert bij vele bekende orkesten en speelt graag samen in kamermuziekverband. In 2003 was hij te gast in onze series tijdens een concert waaraan ook Janine Jansen meewerkte. Hij maakte tal van opnamen, van onder meer de celloconcerten van Dvořák en Sjostakovitsj.

Ronald Brautigam bespeelt op het hoogste niveau zowel de moderne vleugel als de verschillende generaties fortepiano's. Specialist in werk van Haydn, Mozart en Beethoven, maar ook solist in pianoconcerten van Sjostakovitsj, Hindemith, Martin en Rachmaninoff. Hij legde o.a. veel cycli op plaat en CD vast, waarvoor hij talrijke onderscheidingen ontving. Ronald Brautigam trad eveneens eerder op in onze serie: in 2018 speelde hij sonates van Beethoven uit verschillende scheppingsperiodes en gebruikte daarbij een vroegere en een latere fortepiano.

In 1884 was **Johannes Brahms** weer eens in Amsterdam, deze keer om een uitvoering van zijn Derde symfonie en Tweede pianoconcert te dirigeren — en **Julius Röntgen** was de solist. Brahms was enthousiast over Röntgens spel ('een foto van mijzelf') maar hij was in het geheel niet te spreken over de kwaliteit van de Nederlandse orkestmusici: 'Nach Holland komme ich nur zurück, um gut zu essen und zu trinken!'

Wellicht heeft hij woord gehouden. Hij is daarna nog wel in Amsterdam geweest, zoals het jaar erna. Toen werd zijn Vierde symfonie uitgevoerd: door het Meininger Orkest onder leiding van Hans von Bülow.

Je zou bijna denken dat de teleurstelling van Brahms in 1884 een rol gespeeld moet hebben in de dramatische verbeteringen in de daarop volgende jaren, zoals

met de bouw van het Concertgebouw en de oprichting van het — professionele — Concertgebouworkest. Het

initiatief voor het Gebouw werd al in 1881 en met medewerking van **Julius Röntgen** genomen en in 1884 was de bouw in volle gang. Overigens werd hij afgewezen als eerste chefdirigent van het orkest, omdat de commissie twijfelde of hij wel voldoende artistiek talent had ...

Een andere belangrijke stap in de professionalisering van het Amsterdamse muziekleven werd ook mede dankzij Röntgen gezet: hij was in 1883 één van de oprichters van het Conservatorium in Amsterdam.

Het is al met al best een voorrecht dat Röntgen in 1877, nog maar 22 jaar oud, besloot om zich in Amsterdam te vestigen en ook in Nederland is gebleven. Tenslotte trok Wenen hem ook.

Hij werd geboren in Leipzig in een muzikale familie. Zijn moeder, Friederike Pauline Klengel, was pianiste; de in Deventer geboren Engelbert Röntgen was violist. Beide ouders hadden nauwe banden met het, ook toen al beroemde, Leipzig Gewandhausorchester: zijn vader was er zelf violist, uiteindelijk ook concertmeester, zijn moeder de dochter van eveneens een violist in het orkest. Röntgen groeide zo op omringd door muziek, om de hoek van de Thomaskirche waar J.S. Bach vele jaren cantor was.

Hij werd thuis onderwezen door privédocenten. Een belangrijk deel van de muzikale opleiding kreeg hij van zijn ouders, maar Julius was een wonderkind en werd al gauw leerling van Carl Reinecke, vele jaren chefdirigent van het Gewandhausorchester, pianist geroemd om zijn Mozartspel, componist en docent van vele succesvolle componisten, waaronder Edvard Grieg, een goede vriend van Röntgen.

Naast Brahms en Grieg zijn er nog vele andere muzikale connecties, bijvoorbeeld Carl Flesch, Clara Schumann, Joseph Joachim en Pablo Casals. Röntgen, Flesch en Casals vormden een pianotrio.

Röntgen trouwde met de Zweedse violiste en componiste Amanda Maier, nadat zij jong overleed hertrouwde hij met de pianiste Abrahamine des Amorie van der Hoeven. In totaal had hij zeven kinderen. Drie gingen de muziek in en hij trad ook met hen op. Twee van zijn zoons studeerden bij Casals, aan wie hij ook enkele van zijn cellosonates heeft opgedragen, werken die stilistisch nauw verwant zijn aan de composities van Brahms.

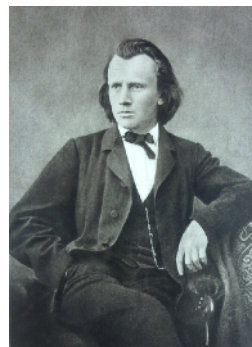
Hij heeft een lang, productief leven gehad, met een enorme productie aan het eind van zijn leven: zo componeerde hij maar liefst 18 van zijn 24 symfonieën in de laatste paar jaar van zijn leven.

In die productiviteit aan het eind van zijn leven verschilt hij behoorlijk van **Johannes Brahms**, die in zijn laatste jaren nog maar heel weinig geschreven heeft.

Brahms werd in 1833 Hamburg geboren onder eenvoudige omstandigheden. Pianovirtuoos, vriend van Robert Schumann, hopenloos verliefd op Clara Schumann, en wars van de nieuwlichterij van bijvoorbeeld Franz Liszt.

Toen hij aan de Eerste cellosonate begon was hij al een volleerd componist met een grote beheersing over de vorm. Het is zijn eerste gepubliceerde duosonate, maar niet zijn eerste poging in het genre; hij heeft de eerdere pogingen vernietigd.

In 1862 componeerde hij drie delen, maar was niet tevreden. Het adagio gooide hij weg — er wordt wel gesuggereerd dat dit adagio de basis heeft gevormd voor

het *adagio affettuoso* van de tweede sonate, maar daar is geen bewijs voor. Pas in 1865 schreef hij het huidige derde deel. Brahms was een groot bewonderaar van J.S. Bach en de hoekdelen hier vertonen gelijkenissen met diens Kunst der Fuge — Contrapunctus III voor het zangerige eerste deel, en Contrapunctus XIII voor het fugatische derde deel.

Toen hij het voor het eerst speelde, met de amateurcellist Gänsbacher, aan wie het opgedragen is, klaagde die dat hij zichzelf niet horen kon. 'Je hebt geluk' was naar verluidt de reactie van een chagrijnige Brahms.

Vele van Brahms' meest geliefde werken schreef hij in zomerverblijven. In 1886 verbleef hij voor het eerst in Thun in Zwitserland, op uitnodiging van een vriend. De Tweede sonate is hier ontstaan, maar o.a. ook de Tweede en Derde vioolsonate en het Dubbelconcert.

Al in 1853 omschreef Robert Schumann Brahms' kamermuziekwerken in een artikel als 'verschleierte Symphonien'. Dat had Schumann goed gezien: samen met de Derde vioolsonate is zijn Tweede cellosonate de grootste symfonie voor een bezetting van twee.

415de Concert

Donderdag 2 februari 2023, 20.00 uur

Boris Giltburg (piano)

Chopin, Prokofjev, Ravel

programmatoelichtingen en recensies:
www.kamermuziek-deventer.nl